

יום ב', ט' בטבת תשע"ו (21 בדצמבר)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

"שטריימל מבעד לחלון"

מעשה שהיה

ילדה קטנה, בת חמש, עומדת ליד חלון ביתה ומשקיפה לעבר הרחוב. לפתע לוכד את עיניה מראה מוזר: על המדרכה מתהלך אדם מבוגר, עטור זקן ארוך וצחור, ולראשו כובע פרווה רחב ונמוך. הדמות החריגה מעוררת את סקרנותה. היא ממחרת לקרוא לאביה, מיכאי, וגוררת אותו לחלון שיביט אף הוא באיש המוזר. "אבא, מי האיש הזה, מאיזה עם הוא?" היא שואלת אותו. הימים שלהי שנות ה-50 בבוקרסט, בירת רומניה, הנתונה לשלטון קומוניסטי חמור וקפדני. האב מקרב את פניו לעבר החלון, ועל פניו עולה הבעת תדהמה. במוחה הילדותי מבינה הילדה כי שאלתה מסעירה את נפשו של אביה. רגעים ארוכים היא תולה באביה מבט מצפה. הוא עצמו מוסיף לבהות בחלון בעיניים מצועפות, שוקל את תשובתו. הוא מנסה להשקיט את ההתרגשות המתחוללת בקרבו. כמה זמן לא ראה יהודי עטור זקן ארוך וחובש שטריימל מתהלך ברחובות בוקרסט...

כשניתק מן החלון הבחין בבתו המצפה לתשובתו. "מחר אסביר לך", מלמל לבסוף, דוחה את סקרנותה של בתו ביממה. בתוך ליבו תהה אם כבר הגיעה העת לחשוף את הילדה לעובדת היותה יהודייה. השלטון הקומוניסטי שולט ביד קשה במדינה ומכביד את עולו על היהודים. מוסדות יהודיים נסגרו, והרוח הקומוניסטית מנסה להכחיד כל סממן יהודי. אמנם בערים הקטנות ובכפרים המרוחקים הדיקטטורה רופפת קמעה, ואפשר לקיים חיים יהודיים בסיסיים, אך לא בבוקרסט. כאן בעלת הבית היא המשטרה החשאית – הסקוריטטה מטילת האימה, מקבילתו הרומנית של הקג"ב הרוסי. כמהנדס בעל מוניטין ידע מיכאי כי עליו להיזהר שבעתיים. אם ייחשד בחוסר אהדה למשטר, יאבד את פרנסתו, יירדף וימיט אסון על משפחתו.

למחרת מחליט מיכאי לעשות מעשה. הוא לוקח את שרה הקטנה לטיול ברחובות בוקרסט. הצעידה מובילה אל בית העלמין היהודי בעיר. השניים משוטטים בין המצבות העתיקות, עד שמיכאי עוצר סמוך לקבריהם של ברוך ושרה לוֹרֶר. "כאן קבורים סבא וסבתא שלך", אומר מיכאי לבתו בקול שקט. הוא נושם עמוקות ולוחש: "הם היו יהודים... וגם האדם המוזר בעל הזקן, שראית אתמול, אף הוא יהודי. יהודי דתי. הכובע שעל ראשו הוא שטריימל, כובע פרווה מסורתי של החסידים. כן, שרה, גם את יהודייה, ועליך לזכור זאת תמיד!".

"כְּאֶשֶׁר שָׁמְעֵנוּ כִּן רְאִינוּ--בְּעִיר-ה' צָב-אוֹת בְּעִיר אֶלְקִינוּ אֶלְקִים יְכוֹנְנָה עַד-עוֹלָם סְלָה."

מתוך פרק התהלים [תהלים מ"ח 9] שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום שני

בשמחה ובטוב לבב, בתפילה ליום טוב ונעים לכל בית ישראל!

הדף מוקדש לפדיון נפשם של נעדרי וכלואי ישראל, ורפואתם השלמה לכל חולי ישראל

יום כ', ט' בטבת תשע"ו (21 בדצמבר)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

הילדה מהנהנת בהבנה, אף שאינה מצליחה לרדת לסוף דעתו של אביה. היא מבולבלת למדיי. מעולם לא אמר לה שהיא יהודייה, וכעת הוא מזהיר אותה שלא לשכוח זאת לעולם... מיכאי מוציא מכיסו שרשרת עם תליון מגן דוד ועונד אותה על צווארה. כעת, אל מול המצבות הדוממות, הוא מלמד אותה, בפעם הראשונה, לומר "שמע ישראל".

השנים חלפו. שרה גדלה, עלתה ארצה, ומעולם לא שכחה את הרגעים שבהם התוודעה ליהדותה, וכיצד אביה, מיכאל-בנימין הרשקוביץ, גילה לה שהיא בת לעם היהודי. היא זכרה גם את היהודי ששטריימל לראשו, צועד בגאון ברחובות בוקרסט ומתעלם בשוויון נפש מגוב האריות הקומוניסטי. את הסיפור הזה סיפרה לילדיה. בנה, מיכאל-בנימין, הקרוי על שם אביה, תמיד תהה מיהו אותו יהודי, אך אימו לא הייתה יכולה להשיב על כך. היא שיערה שזה היה תייר שנקלע לעיר, או יהודי ששהה בבוקרסט בדרכו לארץ ישראל.

לפני כשנה חלק הבן את הסיפור עם חברו, ר' אברהם-מרדכי וינשטוק, זה פרסמו בשבועון 'המבשר'. לפני כחודש ימים, לאחר שהתפלל תפילת ערבית בבית כנסת בבית שמש, ניגש אל וינשטוק אברך צעיר. "זוכר אתה שפרסמת לפני כשנה סיפור על יהודי חובש שטריימל ברחובות בוקרסט, וילדה שהביטה בו מן החלון?", שאל אותו. וינשטוק אישר. "נראָה לי שהאיש הזה היה סבי", אמר האברך. הוא סיפר כי סבו היה רבי מרדכי פרנקל, האדמו"ר מבוטושאן. באותן שנים התגורר בבוקרסט, עד עלייתו ארצה בשנת תש"ך (1960). בהיותו ברומניה בלט בעקשנותו להתהלך ברחובות ושטריימל לראשו. הכובע שהסגיר את מוצאו הביא עליו הצקות שונות. הוא נקנס, הוקנט ונרדף, אך לרגע לא חשב להסירו מראשו. כשביקשו מקורביו להניאו מכך, השיב: "מי יודע? אולי יראה אותי יהודי מן החלון ונשמתו תתעורר?".

הרב מיכאל-בנימין אוישי, בנה של שרה, משמש כיום אחד משליחי חב"ד בז'פּרוּח'ה שבאוקראינה. בשבתות הוא צועד כברת דרך ממושכת מביתו לעבר בית הכנסת, ומקפיד להתעטף בטלית בביתו דווקא, ולצעוד כך לבית הכנסת. מראהו החריג מעורר מבטים רבים מצד העוברים ושבים, אולם הוא מתעלם מכך. הוא עושה זאת כדי שבנו יראה את אביו כפי שילדים יהודים במקומות אחרים רואים את אביהם.

אבל בתוך ליבו יש עוד סיבה. "מי יודע?", הוא חושב לעצמו, "אולי יראה אותי יהודי מן החלון ונשמתו תתעורר..."

[מקור]

"כְּאֶשֶׁר שָׁמְעֵנוּ כִּן רְאִינוּ--בְּעִיר-ה' צָב-אוֹת בְּעִיר אֱלֹקֵינוּ אֱלֹקִים יְכוֹנֵנָה עַד-עוֹלָם סְלָה."

מתוך פרק התהלים [תהלים מ"ח פ] שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום שני

בשמחה ובטוב לבב, בתפילה ליום טוב ונעים לכל בית ישראל!

הדף מוקדש לפדיון נפשם של נעדרי וכלואי ישראל, ורפואתם השלמה לכל חולי ישראל

יום ב', ט' בטבת תשע"ו (21 בדצמבר)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

~ ~ ~ ~ ~

(ב-3 האנקדוטות הנ"ל, הסיפור רשום קודם בשפת לע"ז המקורית שלו עם התרגום לעברית אחריו...)

Shlomo's unique musical outreach career in San Francisco can be said to have begun in December 1965 ... But the watershed event in Reb Shlomo's career was on the July 4th weekend of 1966 at the 9th Annual Berkely Folk Music Festival. His ... friends, Pete Seeger and Bob Dylan, encouraged him to perform. **Rabbi Shlomo Carlebach** was the *only performer* to publicly and proudly identify as Jewish. Here he was facing youth who had rebelled not only against the establishment , but also against Judaism. With sardonic wit, Shlomo described his experience: " I walk around with a *yarmulke* and *tzizit*, and I could see *who is a Jew* – **those who kept away from me.**"

ניתן לומר שהקריירה המחיקלית הייחודית לקירוב לבבות של שלמה בסן פרנסיסקו החלה בדצמבר 1965 ... אך נקודת המפנה בקריירה של ר' שלמה הייתה בסוף שבוע של 4 ביולי משנה 1966 בפסטיבל המוזיקה-הפולק השנתי ה-9 שבברקלי, קליפורניה. ... חבריו, פיט סיגר ובוב דילן, עודדו אותו להופיע. **הרב שלמה קרליבך היה השחקן היחיד** להזדהות בפומבי ובגאווה כיהודי. כאן הוא עמד בפני בני נוער שהתמרדו לא רק נגד הממסד, אלא גם נגד היהדות. עם שנינות עוקצנית, שלמה תאר את חוויותיו: "**אני מסתובב עם כיפה וציצית**, ויכולתי לראות מיהו יהודי - **אלה ששמרו מרחק ממני.**"

[Rabbi Shlomo Carlebach, by Natan Ophir, p. 114]

~ ~ ~ ~ ~

I look at the people and notice a striking difference between Arabs and Jews. The Jews are overeager to please, while the Arabs walk with their heads up and with pride. And **as much as the Jews try to hide their culture**, with not one of them wearing or showing any distinguishing Israeli or Jewish symbols, the Arabs show theirs with great self-esteem.

אני מסתכל על האנשים ומבחין בהבדל בולט בין הערבים והיהודים. היהודים הם להוטים מדי לרצות, ואילו הערבים הולכים עם הראש למעלה ועם גאווה. ובעוד שהיהודים מנסים להסתיר

"כַּאֲשֶׁר שְׁמַעְנוּ כֵּן רָאִינוּ--בְּעִיר-ה' צָב-אוֹת בְּעִיר אֱלֹקֵינוּ אֱלֹקִים יְכוֹנְנָה עַד-עוֹלָם סְלָה."
מתוך פרק התהלים [תהלים מ"ח פ] שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום שני
בשמחה ובטוב לבב, בתפילה ליום טוב ונעים לכל בית ישראל!
הדף מוקדש לפדיון נפשם של נעדרי וכלואי ישראל, ורפואתם השלמה לכל חולי ישראל

יום ב', ט' בטבת תשע"ו (21 בדצמבר)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם. אבא קובנר, 1978

את התרבות שלהם, כשאף אחד מהם אינו לובש או מראה כל סימן ישראלי או יהודי ייחודי, הערבים מראים את שלהם עם הערכה עצמית גדולה.

[Catch the Jew!", Tuvia Tenenbom, p. 144"]

~~~~~

Many years ago, in the late 1950s, I was in North London and walking in the street with my *yarmulke*. This gentleman comes along with a *kapote*, *shtreimel*, long *peyos*, white socks - the whole bit – and he says to me, “Why are you wearing a *yarmulke*?”

“Because it’s a tradition, *minhag Yisrael*,” I answered.

“But you could wear a hat.”

“True, but what’s wrong with a *yarmulke*?”

“People will see that you’re Jewish.”

לפני שנים רבות, בסוף שנות ה-50, הייתי בצפון לונדון והולך ברחוב עם הכיפה על הראש. פגשתי גבר יהודי לבוש בקאפוטה ושטריימל, עם פאות ארוכות, וגרביים לבנים – "לבוש קומפלט" - והוא אומר לי, "למה אתה חובש כיפה?"

"כי זה מסורת, מנהג ישראל," עניתי.

"אבל אתה יכול לחבוש כובע."

"נכון, אבל מה רע בכיפה?"

"אנשים רואים שאתה יהודי."

[פרופ' ישראל אומן בראיון לציון 10 שנים לקבלת פרס נובל בכלכלה]

“כִּפְאוֹת שְׂמַעֲנוּ כִּן רְאִינוּ--בְּעִיר-הַ צָב־אוֹת בְּעִיר אֶלְקִינוּ אֶלְקִים יְכוֹנְנָה עַד-עוֹלָם סְלֶה.”

מתוך פרק התהלים [תהלים מ"ח פ] שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום שני

בשמחה ובטוב לבב, בתפילה ליום טוב ונעים לכל בית ישראל!

הדף מוקדש לפדיון נפשם של נעדרי וכלואי ישראל, ורפואתם השלמה לכל חולי ישראל